

ת"פ 41848/03/16 - מדינת ישראל נגד פלוני

בית משפט לנוער בבית משפט השלום בפתח תקווה

ת"פ 41848-03-16 מדינת ישראל נ' פלוני
תיק חיצוני: 504306/2015

כבוד השופט ליזי פרוינד	בפני
מדינת ישראל	מאשימה
פלוני	נגד
	נאשמים

החלטה מותרת בפרסום

בפניי בקשת ההגנה להורות על צירוף תיקיו הפלייליים של הנאשם בגין עבירות אותן ביצע כבגיר לאלה המתנהלים בפניי, בבית המשפט לנוער בעטיין של עבירות שביצע בעת קטינותו, חרף התנגדות המאשימה וגילו של הנאשם שהנו כיום בן 20 שנה וארבעה חודשים.

ההגנה מבקשת לטעון כי המבחן הרלבנטי הוא, **מבחן המהות**. מבחן היונק חשיבותו בענייננו מאפיונו של הנאשם שהוא חירש אילם, בעל נסיבות חיים מורכבות המתחנך מזה תקופה משמעותית במוסד המשמש לו כבית ואשר במסגרתו בוצעו העבירות כולן. היינו, מבקש הסנגור להיבנות מן הבחינה העניינית ולקשר בין האירועים באופן המצדיק לשיטתו וכחריג, דיון מאוחד על דרך צירופם של התיקים זה לזה.

עסקינן בעבירות אלימות נגד חניך בפנימיה וסייעת בבית הספר משנת 2015, אליהן מבקש לצרף עבירות תקיפה ואיומים כלפי בת שירות לאומי ומדריכה באותה מסגרת אשר בוצעו בשנת 2018.

השאלה העומדת לדיון היא האם לבית המשפט לנוער הסמכות העניינית לדון בתיקים פלייליים אותם ביצע נאשם, שעניינו מתנהל בפניו מאז קטינותו, כבגיר ולצרפם אל תיק "הנוער" חרף התנגדות המאשימה.

'צירוף תיקים' בצל התנגדות המאשימה - כללי

לשונו של סעיף 39 **לחוק העונשין, התשל"ז-1977** (להלן: "חוק העונשין") המהווה העוגן החקיקתי לפרקטיקה המכונה "צירוף תיקים" מלמדת כדלקמן:

39. (א) מי שהורשע בשל עבירה פלונית וביקש שבית המשפט ידון אותו גם בשל עבירות אחרות שהוא מודה שעבר אותן, רשאי בית המשפט - לאחר שנתן לתובע הזדמנות להשמיע טענותיו לעניין זה - להרשיעו ולגזור את דינו, או להעמידו במבחן, בשל כל אחת מן העבירות האחרות.
- (ב) לא ישתמש בית המשפט בסמכותו לפי סעיף זה אלא לגבי עבירות שהן בסמכות העניינית ושהוא מוסמך לדון בהן בהרכב שבו הוא יושב, אולם בית משפט מחוזי רשאי לעשות כן גם לגבי עוונות וחטאים.
- (ג) הורשע אדם לפי סעיף זה על אף התנגדותו של התובע, רשאי התובע לערער על הרשעה זו.
- (ד) השתמש בית המשפט בסמכותו לפי סעיף זה ובערעור על פסק דינו בוטלה ההרשעה בשל העבירה שהנאשם הואשם בה, אין בכך כדי לפגוע בהרשעה ובגזר הדין בשל העבירות האחרות.
- (ה) בסעיף זה, "עבירות אחרות" - בין שהוגש עליהן כתב אישום ובין שטרם הוגש, ובלבד שפרטי העבירות צוינו במידה הדרושה כדי לזהותן.

מאליו יובן כי בשל העובדה שבעניינם של קטינים, נלווית להודאה קביעת אשמה בלבד, כשלב ראשון להבדיל מהרשעה כהכרח כמעט בלעדי בעניינם של בגירים, יש לקרוא הסעיף בשינויים המחויבים.

מלשון סעיף קטן (א) נלמד כי כוונת המחוקק היתה לאפשר לנאשם, הבוחר ליטול אחריות ולהודות במיוחס לו, לבקש להישפט בגין כל מעשיו במאוחד ובכך לצאת נשכר בדרך הכלל בשל רישום פלילי אחד, ענישה מקלה באופן יחסי כמו גם שכרה של החברה על דרך האינטרס הציבורי שבחסכון זמן שיפוטי יקר ויעילות הדיונים.

עוד נלמד מלשון החוק כי זכות זו אינה מוקנית באופן אוטומטי לנאשם המבקש כי כך ייעשה, כמו גם אינה מותנית בלעדית בהסכמת או התנגדות המאשימה. לאחר שמיעת עמדת התביעה בעניין זה, "רשאי" בית המשפט לקבוע צירוף התיקים, אם לאו.

המחוקק התנה אף צירוף זה בסמכותו העניינית של בית המשפט אליו מבקשים לצרף התיקים. בהקשרו של תנאי סף זה, מן הראוי לעמוד ולאמוד בקצרה את סמכותו העניינית של בית המשפט לנוער.

סמכותו העניינית של בית המשפט לנוער בגין עבירות שביצע הנאשם כבגיר

תכליתו של חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971 (להלן: החוק) היא, בין השאר, להביא לכך שעניינו של מי שביצע העבירות קודם למלאת לו 18 שנים, ידון בפני שופט בערכאה מקצועית ומיוחדת, אשר יוכל לרדת לשורשי אפיונו של הקטין, בסיוע שירות המבחן לנוער וליישם במקצועיות העקרונות הכלליים המתחייבים מלשון חוק זה.

בית המשפט לנוער הוקם, בין היתר, מתוך ראייה כי נכון הוא שעניינם של קטינים יידון בידי שופטי נוער המיומנים לכך והעוסקים דרך קבע בנושא זה. מתוך הכרה בכך שעבריינות הנה אחת התופעות מהן ניתן ללמוד על מצוקת הקטין "ולעיתים היא בבחינת אות אזעקה הקורא לעזרה, שכל שתקדים לבוא, כן עשויות תוצאותיה להניב ממיטב הפרי." (ראה ספרו של אלי שרון "נוער בפלילים שפיטה, דרכי טיפול וענישה" עמ' ח').

לצורך כך רוכזו בידי שופט הנוער סמכויות מתחומים שונים, שנועדו לאפשר מתן פתרון מקיף לאדנים אשר נמצאו בבסיס הסתבכותו הפלילית של אותו קטין ואשר ייתכן כי בכוח שינוי טיפולי, להביא לשיקומו. כל זאת תוך הענקת משקל של ממש, לעיתים משקל בכורה, לגילו ולסיכויי שיקומו, שילובו בחברה ותקנת השבים, וכן בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו. חדשות לבקרים נדונים בבית משפט זה בגירים אשר כתב האישום שהוגש בעניינם עוסק בעבירות שביצעו כקטינים. גם עניינם של אלה נבחן בראי האמור.

עוד נאמר במפורש בסעיף 1 א. (ב) לחוק הנוער כי: "**חוק זה בא להוסיף על זכויות הנתונות לקטין לפי כל דין, ולא לגרוע מהן.**" (ההדגשה שלי ל.פ.). כאמור, זכותו, אף אם אינה מוקנית, של נאשם על פי ס' 39 לחוק העונשין, לבקש צירוף תיקים - כבענייננו.

יש להדגיש כי תחת ידי בית המשפט לנוער רוכזו לא רק סמכויות לקביעת דרכי טיפול אלא גם סמכויות שיפוטיות **הזהות** לאלה שבידי הערכאות הפליליות השונות, וסדרי דין ודיני ראיות חד הם כבעניינם של בגירים, (למעט תוספות המתייחסות לדרך הענישה והמאפשרות קביעת דרכי טיפול נרחבות מבעניינם של בגירים).

למעשה, סמכותו העניינית של בית המשפט לנוער רחבה מזו של בית משפט השלום באשר לעבירות הבאות בגדרה. זאת מכח צו ההרחבה הקבוע בסעיף 3 לחוק הנוער המסמך, בתנאים שנקבעו, את בית המשפט השלום לנוער לדון קטינים בגין פשעים הנתונים ככלל לסמכותו העניינית של בית המשפט המחוזי.

אף כנלמד מסעיף 2 (א) לחוק הנוער הרי ששופט נוער, הנו שופט שלום בעל הסמכה רחבה משל עמיתו, שופט השלום שלא הוסמך לכהן גם כשופט נוער בעניינם של קטינים. "**נשיא בית המשפט העליון, בהסכמת שר המשפטים, יטיל על שופטים מבין שופטי בית משפט מחוזי ושופטי בית משפט שלום לשמש כשופטי נוער.... ובלבד ששופטים כאמור יעברו הכשרה מיוחדת לשמש שופטי נוער...**".

אמנם הוראות החוק קובעות, כי על מנת שעניינו של פלוני יהיה בסמכותו של בית המשפט לנוער חייב להתקיים תנאי יסוד מהותי והוא גילו של הנאשם בעת ביצוע המעשים המיוחסים לו. בהינתן האמור, ינהגו בו על פי סדרי הדין הייחודיים, דלתיים סגורות, ליווי שירות המבחן לנוער כהכרח, ואפשרויות הימנעות מהרשעה ודרכי טיפול חלף ענישה. אולם מוכרים מקרים בהם יידון בית משפט זה בעניינו של בגיר וראה למשל סעיף 6 לחוק הנוער.

בתי המשפט לנוער הם חלק ממערכת בתי המשפט, השופטים הנם שופטי שלום בעלי הכשרה נוספת כשופטי נוער והערעור על החלטותיהם הוא לבית המשפט המחוזי. על כן יש לראות את בתי המשפט לנוער כחלק בלתי נפרד מבתי המשפט הכלליים, על כל המשתמע. אולי לא למותר להזכיר, כי שופטי בית המשפט לנוער - גם בדרך השבעתם - הם שופטי בית משפט שלום לכל דבר ועניין אשר ממונים על ידי שר המשפטים (בהסכמת נשיא בית המשפט העליון). על כן לשיטתי אין בכך כדי לגרוע מסמכותם של שופטי הנוער לדון בעניינים הנדונים בבית משפט השלום.

למעשה בית משפט לנוער הוא בית משפט שלום על פי מינוי שופטיו אשר הוסמך לשבת כבית משפט לנוער בשל הכשרה נוספת וייחודית.

אינני רואה בסמכות המרחיבה את סמכות שופט הנוער מזו של שופט שלום אחר, משום שלילת סמכותו לשיפוט כבית משפט פלילי כללי.

וראו בעניין זה הדברים שנאמרו בע"א 2618/03 פ.א.א.ס. (רסטורנט סוליושנס) בע"מ נ' נחום ליפקונסקי, נט(3) 497 (2004) ומתוך ע"א 250/83 עומרי נ' זועבי [1], בעמ' 127, שם נדונה שאלת סמכותו של בית הדין לעבודה לדון בעניינים שאינם בסמכותו הייחודית:

"עניינים שבסמכות הייחודית של בית-הדין האזורי לעבודה יידונו אך ורק בבית-הדין לעבודה, אך לא יידונו בבית-הדין לעבודה אלא עניינים אלה. זהו המפתח לחלוקת הסמכויות בין בתי-המשפט האזוריים לבין בית-הדין האזורי לעבודה".

לאור האמור, אני מוצאת לקבוע כי לבית המשפט לנוער, סמכות עניינית לדון אף בענייניו של בגיר מבחינת מהותן של עבירות ומיהותו של השופט.

- כעת תישאל השאלה, **האם ראוי ונכון להפעיל סמכות זו**, אשר אליה נלווית בהכרח פריצת גדרותיו של בית המשפט לנוער, הפועל תוך מכלול שיקולים המתחייבים מלשון החוק וממיהותו של הנאשם, גם בעניינים של מי שבגרו זה מכבר, בשינויים המחויבים.

השיקולים העומדים בבסיס סעיף 39א' לחוק העונשין וכפי שנסקרו לעיל, ידועים וברורים, ואין חולק בדבר היתרונות הציבוריים והפרטיים אשר טומן בחובו צירוף תיקים. צירוף כאמור מיעל את ההתדיינות וחוסך זמן שיפוטי יקר. נוסף לכך, הצירוף עשוי לתרום לנאשם בכך שירכז עברו את כל ענייניו הפליליים וכי במקרה של גזר דין - יהא זה עברו רישום בודד במרשם הפלילי.

ברי כי **הנאשם** מבקש להיבנות מן היתרונות הייחודיים של בית המשפט לנוער ואף לסיים עניינו במקשה אחת על מנת להיטיב מצבו בהיבט הרישום הפלילי שיתלווה לסיום ההליך.

בהיבט המשפטי והציבורי הרחב, אליו מכוונת **המאשימה** בטיעוניה המתנגדים, יש ליתן הדעת לחשיבות שבשימור אופיו המיוחד של בית המשפט לנוער, כמו גם על אופן ההתנהלות המותאם לבגירים בבית משפט השלום, על רקע ניסיונו והכשרתו בנוגע לאוכלוסייה זו.

הגבול הסטטוטורי בין קטינות לבגירות חד וברור הוא. אכן, גבולות מטבעם מכוונים לכלל האוכלוסייה, ואינם יכולים להתאים ולהלום במדויק כל מקרה ומקרה. עם זאת, חשיבותם היא בשמירה על גבולות אלה כפי שהם, וכפי שהם

בדיוק, למעט נסיבות חריגות במיוחד והקרובות במהותן לאדני חוק הנוער.

וכאמור בבע"מ 164/11 פלונית נ' פלוני מפי כב' השופט זילברטל:

"מסקנה זו עולה בקנה אחד עם השאיפה להקנות להוראות החוק משמעות ישירה וברורה, ועם המגמה הקיימת בפסיקה, להעניק פרשנות מצמצמת ודוקנית להוראות חוק המסדירות סמכות ייחודית של ערכאה שיפוטית בעלת סמכות מוגבלת. מסקנה זו גם אינה מוליכה לתוצאה שאינה סבירה או לתוצאה שאינה מתיישבת עם עקרונות היסוד של השיטה."

כרסום בגבול זה וטשטוש השתרעותו עלולים לרוקן מתוכן את השמור בגבולות זירה תחומה זו. יש להישמר מפני מדרון העשוי בנקל להפוך לחלקלק, ולשמר את הגבול שקבע המחוקק כלשונו. על כן, יש להדר בגבולות שנקבעו ולחרוג מן הנהוג רק במקרים חריגים או מאידך פעוטי ערך שיצדיקו לפעול כאמור.

במערך שיקולים זה יובאו, בין היתר, חלוף הזמן מאז ההתבגרות ועד ביצוע העבירה, הקשר ענייני והיבטים טיפוליים ושיקומיים אשר בהתעלמות מהם יהיה לפגוע פגיעה ממשית ומשמעותית במימושם.

לצד סדרי הדין הנהוגים אף בעניינם של בגירים ביתר בתי משפט השלום, בבתי המשפט לנוער מתאפשרת גמישות מה הן באופן ניהול ההליך, והן בקביעת מתחם העונש וגזירתו, על מנת 'לחנך' לנער על פי דרכו, כדברי אבות, למען הצלחת אפיק השיקום באופן מטיבי. עם זאת ואף בעיקר בשל כך, גבול "שער הכניסה" לבית משפט זה צריך שיהא קבוע ובלתי משתנה.

מן הכלל אל הפרט:

הנאשם כפי שנטען על ידי בא כוחו המלומד, ידוע סבל ומכאוב מראשית ימיו אשר הותירוהו מצולק נפשית ופיזית. עסקין בצעיר חירש מלידה, אשר נסיבות חייו הובילוהו לגדול מספר שנים בחיק אביו ואמו החורגת אשר, ככל הנראה על רקע חוסר קבלת נכותו, התעללו בו ממושכות והותירוהו כנפגע פוסט טראומה. הקשר עם אימו, שהנה תושבת שטחים, רופף ורחוק ולמעשה הוא נעדר כל עורף משפחתי או גורם מכווין תומך וממילא עוטף.

על רקע זה שולב לפני כחמש שנים בפנימייה בה הוא מתחנך עד היום ועתיד לשהות בה עד הגיעו לגיל 21. פנימייה זו היא סביבת ביצוע העבירות כולן, בגין מואשם הנאשם - הן בבית משפט זה והן כבגיר.

על רקע זה, ביקש לקשור הסנגור מהותית בין המיוחס לנאשם בכל תיקיו ועל כן עתר לבכר שיקולים אותם כינה כהיבטי מהות טיפוליים המצדיקים להורות על צירוף זה כחריג.

עוד הצביע והדגיש הסנגור ותמך טיעוניו במחקרים, כי מי שגדל, כנאשם, בצל הורות שהתקשתה לקבל נכותו, נפגעה התפתחותו הרגשית, החברתית והנפשית, ועל כן לא ניתן לראות בו כמי שבגר מן הבחינה המהותית, אלא כמי שקצב התפתחותו אינו זהה לקצב ההתבגרות הרגיל, וביקש אף לראות כראיה לכך שהות החוסים במעון הייעודי עד גיל 21.

המאשימה ביקשה לטעון כי גם אם קיימת לבית המשפט לנוער הסמכות להורות על הצירוף המבוקש, הרי שראוי שהדבר יעשה במקרים חריגים ביותר ולא כמקרה שבפנינו. בד בבד נטען כי אין סמכות לבית המשפט לנוער לדון בעניינו של הנאשם בשל גילו. הודגש פער השנים בין ביצוע העבירות אותן ביצע כקטין לאלה מושא התיקים שצירופם מתבקש, אותן ביצע לכאורה לאחרונה והוא כיום נושק לגיל 20.

באשר למקרי עבר בהם צורפו תיקים של בגירים בהסכמת המאשימה, הובהר כי מדובר ככלל בעבירות קלות מאוד רובן מסוג הפרת הוראה חוקית שניתנה בעניינו של הנאשם כשהיה קטין ובעת ההפרה בגר. זאת להבדיל מעניינו בו נעדר הקשר הענייני בין העבירות.

הנסיבות האישיות של הנאשם, נוגעות ללב אולם אינן, כך נטען, מעניין בקשה זו.

עוד הפנתה המאשימה לאמור בתסקיר, ממנו עולה כי הנאשם חומק מטיפול תרופתי שאמור לייצב מצבו ונמנע מלקבל אחריות למעשיו.

דין והכרעה

אף אם צודק הסנגור, ואכן קשה להתעלם מנסיבותיו הקשות עד מאוד של הנאשם, שלילת ילדות כפשוטה וזכויות יסוד אנושיות משחר ילדותו, הרי שבכך לא די על מנת להרחיב במידה כה רבה את גבולותיו של בית משפט זה.

העבירות הנדונות בפניי בוצעו בחודש נובמבר 2015, אז היה הנאשם בן כ 14 שנים וחצי ואילו אלה שצירופן מתבקש היום בוצעו לכאורה בהיותו בן למעלה מ-19 שנים. לא זו אף זו, נסיבות כתבי האישום מלמדות כי אין מדובר בנסיבות שהן תולדת נכותו או התמודדותו בפנימיה אלא כמה שנראה תולדת אפיונו, אף אם זה התעצב לאורן של נסיבות ילדותו הקשות, כאמור.

פער זמנים שכזה הנאמד במספר שנים משמעותיות, אינו יכול להתאיין אך בשל העובדה כי משכפל הוא התנהגות באותה מסגרת חינוכית. מסגרת זו, היא -לטוב ולרע - סביבת מגוריו היחידה של הנאשם. האם ניתן היה להשמיע טענה דומה ביחס למי ששב ומבצע עבירות משך שנים בסביבת מגוריו "הטבעית"? הייתכן שנימוק כי נאשם ביצע את כל העבירות כבגיר בבית משפחתו בו בוצעו גם עבירות זהות כקטין היתה מצדיקה לצרפן ולנהוג בהן כחריג? ברי כי התשובה לכך שלילית היא.

היבט חשוב נוסף ביקש לבכר הסנגור והוא שימור הרצף הטיפולי עם שירות המבחן לנוער. הסנגור הצביע על קשייו של הנאשם להיפתח בפני גורמי טיפול ולחשוף מעברו, כדרכם של מי שסובלים מפגיעות עבר, לא כל שכן כפוסט טראומה מוכרת כבעניינו. נטען כי בהעברת עניינו של הנאשם לבית המשפט 'לבגירים' ובשל גילו תתחייב העברת עניינו לשירות המבחן למבוגרים ובהכרח לגורם טיפולי חדש ונוסף.

לא נעלם מעיני טיעון חשוב זה, אשר לעיתים יכול ויהיה בו - בנסיבות מיוחדות - להטות את הכף. אולם, עיון בצבר רב

של תסקירי שירות המבחן בעניינו של הנאשם דנא, מלמד כי על אף שיתוף פעולה עם שירות המבחן, משך שנים, במובן התייצבותו בפניהם וכיוב', הרי שבהעמקת הקשר וחשיפה פנימית נדרשת לשם גיבוש תובנות נדרשות להקטנת סיכון להסתבכות נשנית, לא הצליח הנאשם לשתף ולהביא עצמו ולמעשה סירב לעסוק בקשייו הן מול קצינת המבחן והן מול פסיכולוג הפנימיה. בהינתן האמור, אף אם קיימות למכביר נסיבות לקולא המוכרות מן העולם הטיפולי, שיסבירו התנהלות נמנעת זו, טיעון זה לא יכול לעמוד.

סוף דבר

לאור כל האמור ולאחר שעיינתי בטענות ובנימוקים השונים, אלה שהביאו בעלי הדין על-פה ובכתב ואלה שנזכרו בפסיקת בתי המשפט, באתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

ניתנה היום, כ"ה אייר תשע"ט, 30 מאי 2019, בהעדר הצדדים.